

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Elena Etxebeste Martiarena

*Pasaia,
Gipuzkoa
(1931-2022)*

Aurkibidea

Biografia

Jaizkibelgo Kabite baserrian jaioa. Guraso biak Donibaneako zituen. Zazpi senidetan gazteena. Hilabete gutxi zituelea etxea erre zitzaien, eta bi urte zituenean ama alargu geratu zen. Bizimodu gogorra izan zuten, urik eta argirik gabe, gerra ondorengo urte latzetan. Oso gutxi joan zen eskolara, urrutiti geratzen zelako; gero, gau eskolan ibili zen. Lezora joaten ziren mezetara. [Jose Ramon Yarzabalekin](#) ezkondu zen, eta Jaizkibelgo kantina jarri zuten elkarrekin, duela 40 urte inguru. Seme bat izan zuten.

Zintak

PAS-016

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberría, Idoia
- **Data:** 2011-06-16
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberría, Eider
- **Transkribatzailea(k):** Alkorta Agirrezabala, Jon

PAS-017

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberría, Idoia
- **Data:** 2011-06-16
- **Iraupena:** 51 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberría, Idoia

Pasarteak

1. Baserria erre zitzaieneko nahigabea

- **Erref:** PAS-016/002
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:00:55. **Bukatu:** 00:03:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

<p>Baserrian jaio zen, eta oso txikia zela erre egin zen etxea. Lehen baserriak zer egitura zuen azaltzen du. Etxea erre zenean, aitak nahigabe handia hartu zuen eta handik 2 urtera hil zen; ama alargun gelditu zen, 7 seme-alaba zituela.</p>

2. Anaiak meningitisa izan zueneko

- **Erref:** PAS-016/004
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 00:04:16. **Bukatu:** 00:06:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:

<p>Anaia bat oso gaixo egon zen meningitisak jota, baina bizirik atera zen. Medikuak Frantziatik ekarri zuen anaia salbatzeko botika.</p>

3. Etxean ura eta argia

- **Erref:** PAS-016/005
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 00:06:20. **Bukatu:** 00:09:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

<p>Ura ekartzeko, urrutira joan behar izaten zuten. Etxean ez zuten ez argirik ez urik. Argia egiteko, kriseiluak izaten zituzten; karburoa, kandelak... ere erabiltzen zituzten.</p>

4. Gerraosteko gosea

- **Erref:** PAS-016/006
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:09:27. **Bukatu:** 00:10:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Gerraostean, jendeak estutasunak pasa zituen.</p>

Transkripzioa

- Orduan, gaiñea, garai haitan ez pentsa e, gerrako denboan ta hemen "en general, bastante" ondo dabillena're gaizki pasa zun. Nik uste det baietz. Nik ezautzen nun[anaz] konturatzen naiz matrimoniyo bat biyek lanan itten zutela. Ba ez zuten haurrik eta gerrako denboa zen eta etorri zen honea, asko ezautzen genun eta beai beira ta beira ta beira ta halako batian gizona harrittu iten zen eta ne amak iten zun hizketan ta Rafael zun izena ta, "Rafael, zenbat flakatu zea?" Ta bea in zen harritu. Ni hain ttikiya ta konturatzeko zenbat flakatu zen bea. Ez, gauza polittak badia, bai, badia, "o sea", polittak ikusteko e, ez pasatzeko haitatikan.

5. Karga eramateko moduak lehen

- **Erref:** PAS-016/008
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:11:48. **Bukatu:** 00:14:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

<p>Gurasoak ondo zeuden garaian, esnea eta barazkiak San Juanen saltzen zituzten. Herrira oinez joaten ziren eta astoak eramaten zuen karga. Emakumeek lehen buruan eramaten zuten karga. Festatan lehiaketak egiten ziren karga buruan noraino eramango zuten ikusteko.</p>

6. Auzolanak eta Langileen Batailoiak bideak egiten eta zaintzen

- **Erref:** PAS-016/010
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:14:45. **Bukatu:** 00:17:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

<p>Lehen bide txarrak zeuden baserritik kalera. Orain dagoen bidea Langileen Batailoiak egin zuen, eta nola egin zuten azaltzen du. Lehen auzolanak izaten ziren bideak txukuntzeko.</p>

7. Arropa erosi egiten zuten

- **Erref:** PAS-016/012
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:18:20. **Bukatu:** 00:20:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

<p>Lehen arropa gutxi zeukaten, eta ama ahal zuen bezala moldatzen zen

denen arropa garbitzeko. Arropa eginda erosten zuten Errenteriako "Irunesa" dendan. Amak ez zuen izaten denborarik arropa josteko.</p>

Transkripzioa

- Eta erropa're ez zenuten eukiko nahi beste?
- Keba!, keba! Amak iten zittun ohira bidali guri ta batzuen su ondoan jarri garbituta ta ahal zun bezela, neguan, behintzat. Udaran, pues ez, ez, keba!, keba! Orduan zen pobrezia, hola esaten den bezela, haundiya, haundiya, haundiya.
- Erropa ze iten zen, tela erosi ta gero etxian josi ala nola iten zenuten?
- Ez, nik izautu dut kalia Errenteyan erosten genitula, oaindik goatzen naiz zein dendetan ta.
- Tela?
- Ez, ez; egiñak, egiñak, egiñak, bai, egiñak.
- Ta nola izena zun dendak?
- Irunesa, ordun esaten zioten, Calle Viterin dao oaindikan'e, oaindik segitzen du.
- Orduan erropa inda, soiñekoa ta?
- Bai, bai, arropa gutxi; juntuak eosten zian ta igual baten batek ematen zizun. "Era un regalo" esaten dan bezela.
- Amak ez zun eukiko denborarik josteko ta.
- Jesus, Jesus, Jesus. Goizian kalea juan ta zazpi ume hemen; Jesus, Jesus. Ez ez zeon.
- Gainera alargun gelditu zanian zuek txikiyak izango ziñeten?
- Hoixe, nik hamahiru urtetik azpian geatu nitzan, ta bestia hamahiru urtetik hamalaura, zazpi geatu giñan. Zaharrenak hamalau eskasakin eta ni hiru eskasakin geatu giñan.
- Orduan, lanerako esku gutxi ta jateko?
- Bai, apetittu ona.

8. Francoren bisitak ogi gehiago eta hobea ekarri

- **Erref:** PAS-016/013
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:20:10. **Bukatu:** 00:21:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Gerraostearekin batera, garai gogorak etorri ziren. Janari gutxi egon zen. Abuztuan, baina, Franco Donostiara etortzen zenean, ogi gehiago eta hobea izaten zuten.</p>

Transkripzioa

- Ta geo, horren ondorea, oso goorra zen gerra etorri zenean. Ia orduan ogiya aillatu zen garai batean, zea bi boillo denantzako. Zea, nola raziyoko ogiyak izaten dian zea bokadillo bat jartzeko, bokadillo un poco amplio esaten den bezelakoa, holako bi, eta horrekin ze?
- Denantzako?
- Denantzako. Holaxe, gogorra, gogorra. Geo izaten zen politta agostuan Franco etortzen zen Donostira ta orduan ogiya gehio izaten zen, "que rico".
- Bai, propina orduan, Franco etorri zen?
- Bai, ogi gehio izaten zen ta zuriyaua; bestela, beltzagua izaten zen baiño,

orduan, hemen pasten zun, ez dakit zenbat denboa pasten zun; hala izaten zen, bai.

- Ordun, razionamendua aldatu egiten zen Francokin?

- Bai, bai, bai, bai, bai.

9. Kupoa entregatu behar zeneko komeriak

- **Erref:** PAS-016/014
- **Iraupena:** 0:04:32. **Hasi:** 00:21:06. **Bukatu:** 00:25:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Lanbideak » Polizia

Laburpena:

<p>Gerra ostean, janaria lortzeko nola moldatzen ziren azaltzen du Elenak. Garai hartan, guardia zibila etortzen zen entregatu beharreko kupoaren bila. Orduan pasatako komeriak kontatzen ditu.</p>

10. Gerrako tiroen oroitzapenak

- **Erref:** PAS-016/015
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:25:38. **Bukatu:** 00:26:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Gerra hasi zeneko oroitzapenak ondo gogoan ditu: tiroka ari ziren soldaduak, eta beraien etxera Lezoko amona bat etorri zen babes bila.</p>

Transkripzioa

- Orduan, gosia gosia're pasa zenuten?

- Bai, bai, bai. Orduan, nik uste gehienak pasa zutela gosea.

- Zu akordatzan zea gerra hasi zanian ze, hemen ze ze gertatu zen gerra hasieran?

- Goatuko ez naz ba, oso, oso ondo gaiñea goatzen naz. Oso ondo goatzen naz.

- Zuk bost urte zenitun?

-Bai, hola hola izango nitun. Ni treinta y unokoa naz, otsaillekoa eta handik tiroka han hauntzagotik, hemendikan bi kilometroa gutxi gorabehera esaten dizut, piñuteia zen eta geo torreaño etorri zian. Eta gue aitta, amona bat Lezon bizi zen. Ta amunak esan [omen] zun ikara ematen ziola, mendira nahi zula ta. Nere amak esaten zun "hobeto zauden Lezon, ez hemen. Hemen tiroka ai dia [...]". Ta amunak esan zun nahi zula, beno, gela jarri geniyon amunai beak lo itteko eta kandela behar zula, kandela ta esaten zion nere amak nere amak bere amai esaten zion nere amonai "ez, ez, ez, kandela ez, bestela tira ingo dizute". "Ez, ni xaharra naz ta nik behar dut-ta". Joan zen leihoa ta danba tirua. Ta orduan ya...

11. Ama babesteko grina

- **Erref:** PAS-016/016
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:26:56. **Bukatu:** 00:28:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Gerra garaian, beraien etxea ez zen leku ona, tiroak gertu baitziren. Nola babesten ziren azaltzen du. Beti izaten zuen beldurra amari zerbait gertatuko zitzaiona, eta beti esaten zion ondo zaintzeko eta gordetzeko.</p>

12. Milizianoak etxean

- **Erref:** PAS-016/018
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:33:13. **Bukatu:** 00:34:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

<p>Gerrako milizianoen janzkera, hizkera... gogoan ditu. Milizianoak ez ziren denbora asko egon Elenaren familiaren etxean, baina orduko anekdotak kontatzen ditu.</p>

Transkripzioa

- Ta milizianoak ta emakumiak hemen eon zienak nola zeuden jantzita?
- Buzuekin, "buzo kaki".
- Buruan bazuten txapelen bat eo zerbait?
- Hemen eondu zienin nik ez nioten ikusi. Karo, nik komuneko leihotik beiratsen nion, klaro, ni ume ttikiya ta bakizu, "curiosidad". Ikusten niyon petxo handiyakin ta nik beitu... (barre).
- Haiek bazekiten euskaras?
- Erderaz ibiltzen zien gehienak hemen, erderaz, erderaz ibiltzen zien.
- Irun aldekoak izango zian igual?
- Posible da, posible da. [...] nundik noa zabiltzaten biño ikusten zen tarten bazakitela euskaraz zeatiken konturatzen zien zenek zakin euskaraz ta zenek ez.
- Ordun, batzuk bazekitenak?
- Klaro, klaro, karo.
- Denbora asko in zuten hemen?
- Ez, ez, ez, ez. Bastante aguro joan zien.
- Ta gero bestiak ere agudo?
- Bai. Geo nere amai esaten zioten "ui, atzetik heldu dienak gosia daka. Teta jango dizute" haur txikiagatik, neregatik. Nere ama ikarakin jan ingo ziotela (barre).

13. Soldaduen errukia

- **Erref:** PAS-016/019

- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:34:28. **Bukatu:** 00:35:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian

Laburpena:

<p>Soldadu batzuek behiak eraman nahi izan zizkieten, baina azkenean ez zituzten eraman, familiak haien behar handia zeukalako.</p>

Transkripzioa

- Ta zuei e arkumerik eta edo?
- Ez genun arkumeik eta guk.
- Oillaskoik eo kendu zizueten?
- Batek hemendik eaman zittun behiak martxan hartuta. Behiak eamaten baziguten eta Andreko, beste baserrian andria alarguna zen eta hua're etorri zen, ume guziyak osea pelikula, pelikula; ez eamateko, dena nearrez ta bueno, joan zien. Behiak ze ingo zuten ez zuten ezer eingo, behiak eamanda ze ingo zuten behiak, kanpon utzi nonbaite? Biño, denboa gutxi zen e, biño gutzako tristia zan ta batik bat taka-taka, dirua ta umiai. Nik oain askotan pentsatu izan dut tartian, denak haundiak badia [sartzen ze] etxe barrenian. Biño gu [atera] iten giñan, hoi bai e, "contra la pared, contra la pared!" esaten zuten horkuak eta gu paretan ondon. Hoi bai, pareta ondolik joaten giñan.

14. Umetako jolasak gerraren arriskuaz jabetu gabe

- **Erref:** PAS-016/020
- **Iraupena:** 0:03:05. **Hasi:** 00:35:29. **Bukatu:** 00:38:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Gerra garaian umeak zirenez, ez ziren konturatzen arriskuaz. Umetan zer jolasetan aritzen ziren azaltzen du.</p>

15. Euskara defendatzeko beldurrik ez

- **Erref:** PAS-016/024
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:45:45. **Bukatu:** 00:47:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:

<p>Euskara etxean egiten zuten, baina kalean ez, guardia zibilen beldur. Gerora Elenak ez du beldurrik izan guardia zibilen aurrean ere euskara defendatzeko.</p>

16. Dotrinaren garrantzia

- **Erref:** PAS-016/026
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:49:21. **Bukatu:** 00:50:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:

<p>Lehen oso inportantea izaten zen dotrina ikastea: Elenak San Juango elizan eta etxean amarekin ikasi zuen. Orduan ikasitakoak oraindik gogoan ditu.</p>

Transkripzioa

- Ta oso inportantea izaten zen lehen dotrina ikastea?
- Bai.
- Komunioa iteko. Nun ikasi zenun?
- San Juanen, San Juanen, bai.
- Eskolan ez?
- Ez, ez, ez. Elizaa joaten giñan, elizaa. Ta geo amak, amak etxian. Hamar mandamentuk eta bestea, bestea nola zen? Artikulu fedeak dirade hamalau, lehenengo zazpiak[...] ta beste saspik [...]. Gure Jesukristo jaungoiko ta gizo...]. Joe, amak ya hartzen zizun aber, benga ta benga, ta bueno, hara joatea. Oaindikan goatzen naz [...]. "Lelengua jaio zala Santa Maria Birjina [...] Kristo jaio baiño lehenao jaio ezker", ta bueno. Geo, beste zazpi mandamentuk'e bazien. Ta ni harritzen naizela pixka bat oain askotan burua etorrita. Hamar mandamentuk ta geo azkeneko hamar mandamenduak enzerratzen dela [bitan], zerbitzea, amatzea jangoikoa gauza guztien gaiñea amor projimua geren burua bezela..." Ta lehenotikan hainbeste mandamentu ekartzen zun, hor dena bukatzen zen. Lehenbizikoak alferrik zeozten. Baiño orduan dotriña bai, baiño asko etxian nola ez jua ta ibiltzetik asko atzeneko momentutan, zea dotriña.

17. Apaizari konfesatutako lehenengo "bekatua"

- **Erref:** PAS-016/027
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:50:53. **Bukatu:** 00:51:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Lehenengo aldiz konfesatu zenekoa gogoan du. Anai-arreben artean ezizenak jartzen zizkioten elkarri; eta horren harira konfesatu zuen bere lehenengo "bekatua".</p>

Transkripzioa

- Biño, nola esango dizut ba nik, goatzen nas lehenbiziko zea konfesiyoa in nula. Esan dizut ba lehen, pelotetan ibiltzen giñala ta nere anai batei hola batak bestiai motia jartzen genion ez, eta nere anaiak zun Kiko. Ta batzuk, "Nik ez dut kristal hori hautsi ta denek esaten genun, iñork ez genula hautsi. Baiño ama etortzen da ta "baiño zeñek hautsi du kristal hau?". Ta nere anaiak esan zun harek ez zula in. Eta guk esaten genun gozian jaiki ta

hautsi zula hua. Ta geo nik ta bestiak danak esaten genun: "Kiko, Kiko jaikiko, goizeko seietan komuera jua ta kristala hautsiko". Ta joan zan ba apaizana ta "aber, aber, esan nazu ze pekatu dakazun, ze in dittuzu?". Ta beai esan nion: "Kiko, Kiko jaikiko goizeko seietan ta komunea joan ta kristala hautsiko". "A, ta lapurtu in dezu txokolatea amai?". "Ez zun txokolateik".

18. Sinesmen handiko apaiza

- **Erref:** PAS-016/029
- **Iraupena:** 0:03:47. **Hasi:** 00:52:34. **Bukatu:** 00:56:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

<p>Apaiz bati buruz hitz egiten du: elurra egin zuen egun batean, inguruko baserriko amona gaixo zegoen eta apaiza, hala ere, etorri egin zen. Sinesmen handiko gizona zen hura.</p>

19. Norbait hiltzen zeneko ohiturak

- **Erref:** PAS-016/030
- **Iraupena:** 0:04:15. **Hasi:** 00:56:21. **Bukatu:** 01:00:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Hiletak

Laburpena:

<p>Norbait hiltzen zenean, bizkar gainean eramaten zuten. Kasu bakoitzean hildakoa eramatea nori zegokion aipatzen du. Kanposantuan linbora zihoan jendearentzako lekua zegoen. Lehengo hilkutxak gogoan ditu. Gaubeilak izaten ziren orduan eta hurrengo egunean elizara eramaten zen gorpua. Ingurutik etxera etortzen zen jendea arrosarioa errezatzera. Orduan zer jaten zuten azaltzen du.</p>

20. Atsolorra eta ezkontzak

- **Erref:** PAS-017/001
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:02:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Umeren bat jaiotzen zenean, amari egiten zitzaion bisitari atsolorra esaten zitzaion. Normalean, auzoko emakumeak biltzen ziren atsolorrean. Ama erditu berriari zerbait eman ohi zitzaion opari gisa: botila bat kina, esaterako. Ezkontzen kasuan ere bazen ohitura bat: ezkonberriek auzokoei txokolatea partitzen zien, eta, gero, auzoak oparia egiten zien haiei.

21. Hildakoen inguruko ohitura

- **Erref:** PAS-017/003
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:02:36. **Bukatu:** 00:03:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Familian norbait hilez gero, kandela fin bat pizten zen elizan. Gehienetan, lau puntako kutxa bat izaten zen, eta kutxaren erdian trapu beltz bat jartzen zen urtebetean: trapu horrek adierazten zuen hil berria zela, "cuerpo presente". Lurrean jarri ohi zen kutxa, jakineko tokian.

22. Erramua eta ur bedeinkatua

- **Erref:** PAS-017/004
- **Iraupena:** 0:00:42. **Hasi:** 00:03:49. **Bukatu:** 00:04:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Erramu egunean, erramua bedeinkatzen zuten. Trumoi edota gaixoaldiren bat izaten zenean, kandelari ur bedeinkatua bota ohi zitzaion.

23. Behiak jeztea eta gobernatzea

- **Erref:** PAS-017/007
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:05:54. **Bukatu:** 00:08:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Goizean jaiki eta lehenbiziko lana behiei pentsua eman eta esnea jeztea izaten zen. Behien zaintzaz hitz egiten du. Behia jetzi ta gero, errapea esne beroarekin ondo igurztea garrantzitsua da behiak errapeko min eta gogortasunik ez izateko eta esnea ondo ematen jarraitzeko. Negu partean, arbia eta erremolatxa eman ohi zien behiei. Udaran, berriz, belarra eta pentsua. Eguraldi onarekin, zelaira ateratzen zituzten.

24. Iratze-bilketa

- **Erref:** PAS-017/008
- **Iraupena:** 0:00:42. **Hasi:** 00:08:06. **Bukatu:** 00:08:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

Iratzelekua baseritik gertu zuten. Metatan bildu ohi zuten iratzea; gero, behien azpiak egiteko erabiltzen zuten. Erreneri aldetik joaten omen zen jendea Elenaren baserriri ingurura ira biltzera.

25. Oiartzungo erro tara

- **Erref:** PAS-017/011
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:10:21. **Bukatu:** 00:12:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Oiartzungo erro tara batera eramaten zute artoa ehotzera. Baserritar bakoitzak kartila batekin joan behar izaten zuen, eta hura erro tan erakutsi egin behar izaten zen; gero, bertan apuntatzen zuten jasotako irin kopurua. Oiartzungo erro tara bidean, guardia zibilek kontrola jarri ohi zuten jakineko tokian: astoarekin joaten zirenean, kontrola pasatu behar izaten zen; "isilketan" joanez gero, oinez, bidezidor batetik egin ohi zuten joan-etorria.

26. Sukaldea

- **Erref:** PAS-017/013
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:13:16. **Bukatu:** 00:14:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

Baserriko sukaldea nolako zen azaltzen du: ekonomika, "tximeneta"... Auzoko baserri batean lurreko sua zutela gogoratzen du: beraien baserrian ere hala omen zen erre aurretik, baina Elenak ez zuen hori ezagutu.

27. Denak kazola batetik jaten

- **Erref:** PAS-017/014
- **Iraupena:** 0:00:30. **Hasi:** 00:14:10. **Bukatu:** 00:14:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Otorduetan, familia guztia bildu ohi zen mahaiaren bueltan, eta bakoitzak koilara bat hartu eta guztiek ontzi bakarretik jaten zuten.

28. Oilaskoak, saltzeko

- **Erref:** PAS-017/017
- **Iraupena:** 0:00:26. **Hasi:** 00:16:17. **Bukatu:** 00:16:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Oilaskoa oso noizean behin jaten zuten etxean. Hazitako oiloak saldu egin ohi zituzten. Salmentan ateratako diruarekin etxerako hainbat elikagai erosten zituzten: olio, azukera, arropa...

29. Lanperna bildu eta saltzen

- **Erref:** PAS-017/018
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 00:16:43. **Bukatu:** 00:19:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak » Lan-tresnak
- Fauna » Natura » Itsas fauna » Beste batzuk
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Amarekin lapa bila joan izan zen umetan. Lapak gordinik eta txapa gainean erreta jaten zituzten. Anairekin, berriz, lanpernatara joaten zen neskatila zela. Bildutako lanpernak etxera eraman, egosi eta kalean saldu ohi zituzten. Lanpernatarako zer tresna erabiltzen zuten azaltzen du.

30. Berbena-belarra

- **Erref:** PAS-017/021
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:21:02. **Bukatu:** 00:23:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

Gibeleko arazo batzuk tarteko, enplastuak egin izan ditu berbena-belarrekin. "Nik berbenan fedea badut" dio, baina Elenak aipatzen du ez dela egunero erabiltzekoa. Infekzioen kasuan erabili behar dela dio.

31. Jaizkibelgo kantina

- **Erref:** PAS-017/025
- **Iraupena:** 0:04:18. **Hasi:** 00:28:54. **Bukatu:** 00:33:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

<p>Duela 40 urte inguru senarrarekin batera Jaizkibelgo kantina ireki zuen Elenak. Kantinako lanak eta gorabeherak kontatzen ditu: ez zuten argirik eta jela bertara eraman behar izaten zuten edariak freskatzen jartzeko. Saldu gabe geratzen ziren edariak kaskoak eskuz garbitu behar izaten zituen banan-banan. Edariak, ogitartekoak, azeitunak, patatak... zerbitzatu ohi zituzten.

Eguraldi ona egiten zuenean eta asteburuetan ireki ohi zuten kantina. Kantinara joaten zen jendearekin sortzen zen harremanaz mintzo da Elena.</p></p>

32. Senarra, auzokoa

- **Erref:** PAS-017/027
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:33:17. **Bukatu:** 00:35:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

<p>Elenak txiki-txikitatik ezagutzen zuen gero bere senarra izango zena. Auzo berekoak ziren. Auzoan, adin beretsuko kuadrilla zegoen (etxe bakoitzean bost-sei senide izaten ziren, elkarren nahiko segidakoak). Nobiotako kontuak. Auzoko gazte batzuk Errenteriara edota Oiartzungo Txiki-Erdira joaten ziren; Elena ez da askotan joandakoa (ez du gustuko jendetza artean ibiltzea, eta dantzan egiten ez duela ikasi dio).</p>

33. Gaztetan, aldaparik ez

- **Erref:** PAS-017/028
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:35:25. **Bukatu:** 00:37:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Oiartzunera eta Errenteriara oinez joan ohi ziren bidezidorretan barrena: "gaztea zarenean ez duzu ikusten alparik!". Errenteriara ahizparekin joaten zen, eta ez zuten etxeratzeko ordurik izaten.

34. Dantza lotua eta kongregazioa

- **Erref:** PAS-017/029
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:37:21. **Bukatu:** 00:39:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Kongregazioak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Elenak eta bere ahizpak ez zekiten dantzan. Lezora joan ohi ziren meza entzutera. Hilean behin, kongregazioa izaten zen. Erromerietan, ba omen ziren dantza lotuan aritzen zirenak zelatzen zituztenak, eta, gero, kongregazioko egunean, dantza lotuan aritutako neskei zintza zuria eman beharrean morea jartzen zien zigor moduan: horrela, elizan biltzen zen jendeak bazekien zeinek egin zuen mutil batekin dantza lotuan. Elena ez zen kongregazioko kide.

35. Portuko eta baserriko jendearen euskara

- **Erref:** PAS-017/033
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 00:46:02. **Bukatu:** 00:48:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

Pasai Donibaneko portuko jendearen eta baserritarren euskara ez da berdina Elenaren ustez. Mendi aldekoek Lezo eta Pasai Donibane aldeko euskara nahasten omen dituzte. Hitzetan eta doinuan omen dago aldea.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-04-10

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com